

STRAATNAMEN INDISCHE BUURT

TIMOR PLEIN

OOST CAST

TIMOR

Timor is een eiland ten noorden van Australië en ligt in het zuiden van de Indonesische archipel. Het bestaat uit de onafhankelijke staat Oost-Timor, en West-Timor dat officieel tot Indonesië behoort. De geschiedenis van Timor is nauw verweven met de Portugese en Nederlandse koloniale overheersing en latere bezetting van Oost-Timor door Indonesische militaire troepen.

KOLONISATIE

Portugal vestigde in de 16^e eeuw zijn controle over Oost-Timor en introduceerde het katholicisme, de Portugese taal en wetgeving. Nederlandse kolonisten kwamen in de 17^e eeuw in beeld en voerden een machtsstrijd met Portugal over het eiland, en met name over de handel in sandelhout. Voor de Europese kolonisatie waren er in Timor al verschillende koninkrijken waarvan Wehale in Centraal-Timor een van de meest invloedrijke was.

De Europese machten verdeelden het eiland; de Nederlanders controleerden het westelijke deel, terwijl de Portugezen het oostelijke deel beheersten. Tegenwoordig is Timor opnieuw in tweeën verdeeld: het onafhankelijke land Timor-Leste in het oosten en West-Timor het westelijke deel dat onderdeel is van Indonesië.

SLAVERNIJ EN SANDELHOUT

De VOC maakte al vanaf het begin van de koloniale bezetting op grote schaal gebruik van tot slaafgemaakten. Mensen werden verhandeld vanuit onder meer de kusten in Sri Lanka, en later via eilanden als Bali, Sulawesi, Banda en Papua. Ook stuurde de VOC schepen naar Timor ten behoeve van de grootschalige slavenhandel. Hierbij speelde de VOC met geweld lokale vorstendommen uit tegen elkaar.

Een belangrijke aanleiding voor de koloniale machtsstrijd was sandelhout. Deze populaire, geurende houtsoort werd gebruikt voor onder meer parfums, geneeskunde en houtsnijwerk. Lang voor de kolonisatie was er al een eeuwenlange handel in sandelhout dat Timor verbond met

Ook stuurde de VOC schepen naar Timor ten behoeve van de grootschalige slavenhandel.

Java, Malakka, India en China. En werd al duizenden jaren gebruikt bij onder meer religieuze en begrafenissrituelen.

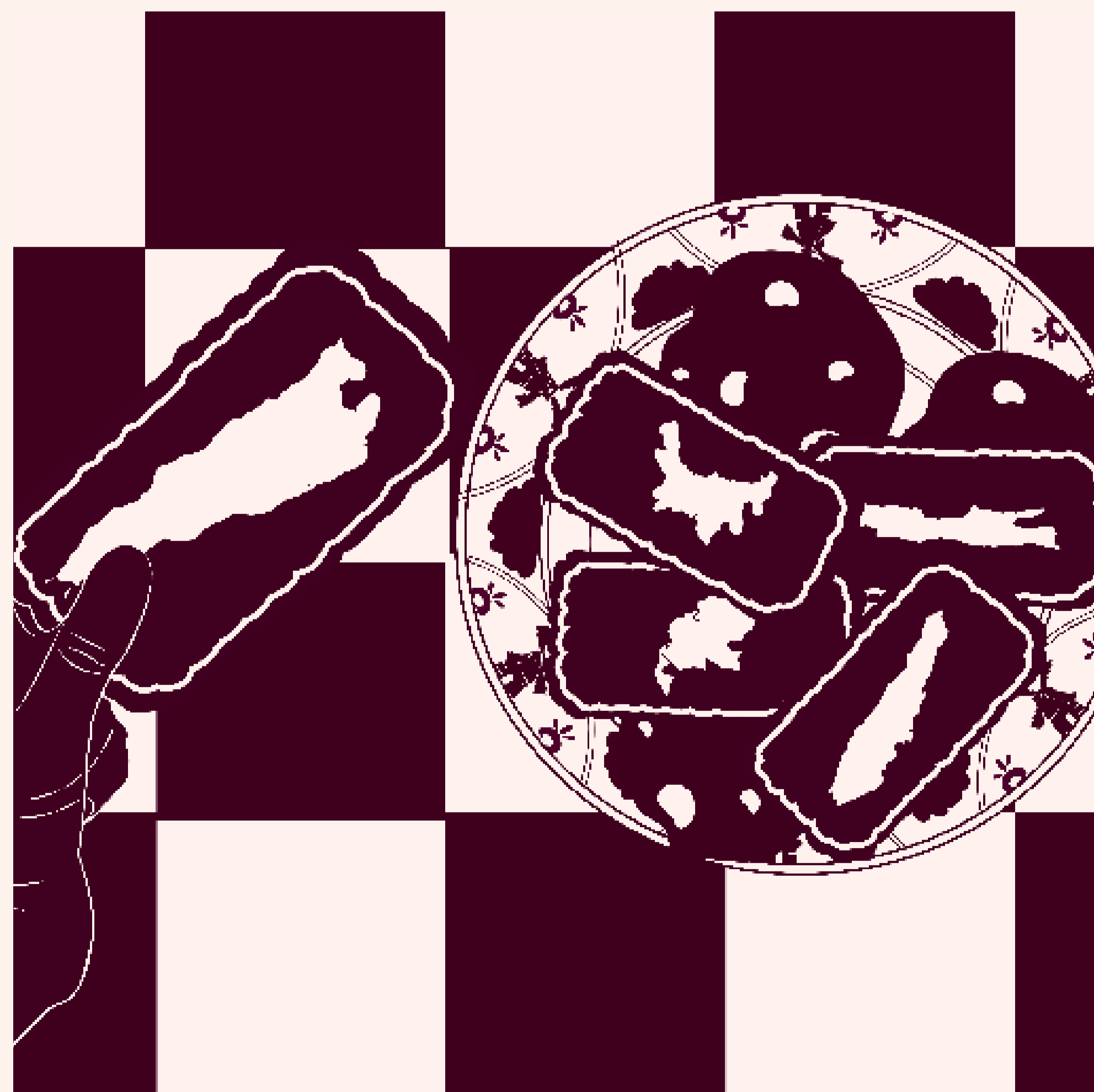
STRIJD OM ONAFHANKELIJKHEID

Tijdens de Tweede Wereldoorlog versloeg het Japanse leger bij de Slag om Timor de Nederlandse en Australische troepen. Nadat het eiland 14 augustus 1945 werd bevrijd verklaarde Indonesië zichzelf drie dagen later onafhankelijk. Na de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd werd Nederlands-Timor onderdeel van Indonesië als Indonesisch-Timor.

Het oostelijke deel van Timor verklaarde zich in 1975 onafhankelijk van Portugal. Nadat Oost-Timor de onafhankelijkheid uitriep, greep de toenmalige Indonesische president Suharto hard in en bezette met zijn leger het land. Wat volgde was een lange periode van geweld, onderdrukking en massale schendingen van de mensenrechten.

In 1999 vond er een referendum onder de bevolking plaats waarin een ruime meerderheid opnieuw de wens tot onafhankelijkheid uitsprak. Hierna brak er een periode van toenemend geweld uit, waarbij pro-Indonesische militie huishielden in Oost-Timor. Er volgde een internationale interventie en de oprichting van een VN-vredesmissie. In 2002 werd Oost-Timor uiteindelijk een onafhankelijk land, *Timor Leste*.

'Zo ook werd Timor met geweld verdeeld.'

Beluister hier het verhaal van kunstenaar Fré Calmes achter het werk (z.o.z.) VERDEELD.

Scan voor de digitale wandelkaart.

IKAT

Ondanks de politieke splitsing zijn er altijd vormen van onderlinge verbinding. Ikat is hier een goed voorbeeld van: een traditionele textieltechniek die wijdverspreid is op Timor. Hierbij worden lokale culturen en verhalen al eeuwenlang doorgegeven en gevierd.

foto Armando Elio

Ikat betekent letterlijk binden en is een ambachtelijke weeftechniek waarbij draden op een speciale manier worden geverfd, voordat ze worden geweven tot stoffen met kleurrijke en complexe patronen. De patronen en kleuren van ikat-weefsels dragen vaak de symbolische betekenis van verschillende dorpen en gemeenschappen van het eiland.

De symbolen en patronen vertellen verhalen die van generatie op generatie zijn doorgegeven.

De specifieke symbolen en patronen vertellen verhalen die vaak van generatie op generatie zijn doorgegeven. Ikat wordt ook gebruikt bij speciale gelegenheden en ceremonies. Een voorbeeld van hoe materieel en immaterieel erfgoed letterlijk met elkaar zijn verweven.

INDISCHE BUURT

Javastraat, Ambonplein, Sumatra-plantsoen. Het is een greep uit namen van straten in de Indische Buurt in Amsterdam Oost. Maar wist je dat het verwijst naar een eilandrijk dat ongeveer 46 keer zo groot is als Nederland? OOSTCAST nodigt je uit om meer te leren over de onderbelichte verhalen die schuilen achter de straatnamen.

De straatnamen in deze buurt werden begin 20^e eeuw gegeven. Indonesië was toen nog bezet door Nederland, dat het grote eilandrijk de koloniale naam Nederlands-Indië had gegeven. Veel straatnamen genoemd naar de eilanden bevatten nog de koloniale naamgeving. Zo heet het eiland Celebes eigenlijk Sulawesi, en heet de hoofdstad van Indonesië nu niet meer Batavia maar Jakarta.

WANDELROUTE EN PODCAST

OOSTCAST bestaat uit een wandelroute, een podcast en artistieke reflecties over straatnamen en plekken in Amsterdam Oost. Centraal staan de koloniale geschiedenis en verhalen van toen en nu.

Wandel langs de 10 informatieborden en scan de QR-code stickers op straat (onderstreepte straatnamen op de routekaart) en hoor meer verhalen achter de straatnamen. De wandeling is 3,5 km lang. De wandeling start bij de Insulindeweg en eindigt bij het Javaplein, maar je kunt het ook andersom bewandelen.

SCAN HIER voor de podcast